

29

# CONFIDENTIAL

LIMITED DISTRIBUTION

READ AND DESTROY

ITEM No 10977/55

SPECIAL ATTENTION: Mr. Kellen

LL +MW  
Dec 10  
VI - 647

HUNGARY

EXILE (1200)  
Refugees (1204)

AUDIENCE ANALYSIS INTERVIEW

SOURCE ROME: A 41-year-old Hungarian.

DATE OF OBSERVATION: Up to the middle of September 1955.

ENGLISH SUMMARY: This report covers several of the points contained in the Audience Analysis Schedule. Source has a poor opinion of RFE broadcasts and was not a regular listener. He said: "... The poor men there in MUNICH had to give us some sort of hope, but they know as well as we do that there is ~~no~~ hope of liberation in the near future."

A month before Cardinal MINDSZENTY was taken to PUSPOKSZENTLASZLO, source visited the nuns in the Castle there, and, as he had received a letter from them indicating that they had to leave within 24 hours - the same day that the Communist press published news of the "liberation" of Cardinal MINDSZENTY,  
(over)

source put two and two together.

Source feels with the majority of Hungarian clergy, that Archbishop CZAPIK's policy of attempting to compromise with the Communist Regime is condemned to failure, and that stiffer resistance on the part of the bishops might be more successful. It would most certainly be more greatly appreciated by Hungarian Catholics.

EVALUATION COMMENT: This is an interesting report dealing with opinions and with the latest development concerning the Regime's policy toward the Roman Catholic Church.

In view of the delicacy of the problems dealt with in the report, nothing can be used either for broadcasting or for publication.

x x x

Forrás még 1944-ben BUDAPEST-ről a Jezsuita Rend központjából SZATMARNÉMETI-be került, ahol a rendnek virágzó iskolája volt. Az oláh megszállás után egy ideig még tovább folytatták a működésüket és iskolájukban több száz magyar gyermeket tanítottak. 1948 márciusában aktatáskával a kezében elfogták és áttették a magyar határon. Rendtársait ugyanez év őszén SZAMOSUJVAR-ra, az ottani Ferences zárdába internálták, ahol tudomása szerint most is ott vannak, kb. 40-en. Szabad bejáratok a városba és munkát vállalni civilben, de a várost nem hagyhatják el.

1948 óta pest rendházban volt és amikor 1950-ben egyik éjszaka a rendőrség rárontott a rendházra, ő pijamában és civil ruháját kezében tartva a hálószobájából felrohant az emeletre és az egyik irodában bujt el, nézve az ablakon keresztül, hogyan viszik el rendtársait. Másnap civilben egy nő karján sétált ki a rendházból és elbujt.-

Amikor a deportálások megszűntek és NAGY Imrével enyhébb lett a terror, a 242 jezsuita közül 12 kapott újra működési engedélyt. Így került ő is újból egy plébániára.

A többi páter a legkülönbözőbb tevékenységekkel keresi kenyerét, MÓCSY páter nagybátyjánál, aki Állatorvosi főiskolai tanár, fűtő és takarító. MÓCSY páter különben az internáló táborban folytatta a jezsuita növendékek tanítását fejből és néhány könyvből, amit becsempészttek neki, le is vizsgáztatta őket és a római központ el is ismerte ezeket a vizsgákat. KERRAY páterről az a hír terjedt el közvetlenül kiszökése előtt, hogy meghalt, de azóta kapott levelet és megcáfolták ezt a hírt. Hogy melyik börtönben van, nem tudja. Az egyik volt jezsuita rendfőnök fehér egeret tenyészt és abból tartja fenn magát.

PAKS-on a nép nagy szeretettel veszi körül az ott működő



négy papot. Az idősebbje köszön is ha elmegy mellettük, a fiatalok már kevésbé. Az iskolás gyerekek kb. 60%-a iratkozott be vallás-  
oktatásra, de ezt mindig utolsó órának tették, amikor a gyerekek már fáradtak és gyakran ugyanakkor mozielőadást vagy futballtréninget hirdettek, hogy a gyerekeket elcsábítsák. - Egyáltalában az ifjuság lassan de biztosan kicsuszik a papság és szülők kezéből. Nem kommunisták, és pl. senki sem hajlandó orszul tanulni, pedig ő maga gyakran biztatta őket, hogy az is egy nyelv és hasznára lehet még az életben. Kinevették. Csak a legdurvább szórakozásoknak élnek és senkiben, semmiben nem hisznek. A felszabadulásról, mint soha be nem következő álomról ábrándoznak néha, de az élettel szembeni komolyabb beállítottságuk csak akkor kezdődik el, amikor maguk is családot alapítanak és látják ennek sok-sok nehézségét.

Keresztelni, esketni titokban még az ÁVH-sok is eljárnak hozzájuk éjszakánként a plébániára és gyakran nem tudták hogy nem elvinni akarják-e őket, vagy szentségben részesülni. Ezt azonban meggyőződése, hogy nem mélyebb hitből, hanem csak a szokás erejénél fogva tették. Előfordult, hogy egy kommunista hatalmasságot eltemettek pap nélkül egyik nap és másnap a családtagok kérték, hogy a legközelebbi temetés alkalmával menjen el az illető sírja mellett és észrevétlenül szentelje be.

A forrás gyakran járt be PÉCS-re és néhány héttel szökése előtt, július közepe tájt hosszasan beszélt VIRÁGH Pécs-i püspökkel, aki 86 éves és legkeményebben áll ellent a püspökök közül. VIRÁGH püspök mondotta neki, hogy ő már öreg ember, közel áll a halálhoz és ezért nem érdekli mi történik vele, de nem engedi az u.n. "bajuszos püspököt" ahogy az Egyházügyi hivatal /"Egyházügyi Hivatal"/ kirendeltjét egymás között nevezik az egyházmegye kormányzásába beleszólni. A regime, úgy látszik a püspök közeli halálára számít, és a segédpüspök gyengeségére és így aránylag a PÉCS-i egyházmegyében mennek még a dolgok egyházi szempontból egyelőre a legjobban.

OZAPIK püspök politikáját forrás erősen kritizálja. Szerinte az ő állandó manővrozásai semmi eredményt nem érnek el és csak a hívők előtt kompromittálják a püspöki kart. Az egyetlen, amit a püspöki kar elért, az a négy papi és tiz apáca nyugdíjintézet, ahol az öregek élnek. PANNONHALMA az egyik, ahol csak az a baj, hogy öreg szerzetesek, akik egész életükben egy cellában éltek egyedül, most hárman-négyen kénytelenek egy szobában lakni.

Ilyen apácanyugdíjintézet volt a PÜSPÖKSZENTLÁSZLÓ-i püspöki nyaraló is, ahol a forrás egy hónappal MINDSZENTY hercegprímás odaszállítására előtt járt, az apácáknál szolgaként dolgozó néhány jezsuita novicius meglátogatására. Nem sokkal később levélben értesítették az apácák, hogy 24 órán belül el kell hagyniuk a kastélyt és VÁC mellé a Migaszi kastélyba vitték őket. Mivel épp akkor olvasta a MINDSZENTY "büntetésenyhítésének" hírért, a kettőt összekombinálta és amikor legközelebb PÉCS-ett járt, az aulában ezt a hírt megerősítették. A kastélyban egy titkárral él a Prímás, ÁVH-sokkal körülvéve és senkit nem fogadhat. Ávós kosztot is kap.

Békepapi gyűlésen soha nem volt, de Tolnában és Baranyában összesen 40 lehet a számuk. 10-12-nél több soha nincs a gyűléseken, ahol a püspöki irodaigazgatónak kell megjelenni és az Egyházügyi Hivatal utasításait, mint püspöki kívánalmakat közölni. Rendszeren öregebb papok szoktak megjelenni, akik a nyugdíjukat féltik. Pictal a PÉCS-i egyházmegyében csak egy van, egy BALOGH nevű volt katonapap, akit valamiképpen befogtak. De szívből senki sem "békepap" és a nép utálja őket.

Mivel a békepapok mindenütt reverendában járnak, a rendes papok, csak a templomban veszik azt fel, különben civilben szaladgálnak. Így már majdnem azt lehet mondani, hogy Pesten csak békepapot lehet reverendában látni.

Forrás szerint BERESZTÓCZY csak kényszerből lett "békepap" és beszédeiben is mindig meg tudta tartani a mértéket, úgy hogy a regime most már nem is szerepelteti, hanem HORVÁTH Richárdot inkább, aki nem olyan intelligens mint BERESZTÓCZY és így a regime jobban használhatja.

Ő maga is mindig civilben ment PÉCS-re és így mikor augusztus végén estefelé hazaérkezett PAKS-ra és autót látott a plébánia előtt, gyanús lett neki a dolog, beküldött egy öreg-asszonyt, aki jelentette azután, hogy az ő szobáját turjáék fel éppen az ÁVH-sok és őt keresik. Erre "meglépett" és még három hétig bujkált az országban egyre nyugatabbra kerülve, míg feljebbvalói engedélyt kapott, hogy kiszökhessen. Még odahaza hallotta, hogy a 12 papi szolgálatot teljesítő jezsuita társa közül nyolcat ugyanaznap amikor őt keresték, lefogták, négy, közöttük ő maga nem lévén a lakásukon, megmenekült, de kettőt közben elfogtak bujdosás közben, egyről még nem hallott semmit.

SZENTGOTTHÁRD-nál hagyta el Magyarországot, egyedül jött át és észrevétlenül. Az első falu plébánosától pénzt kért és azzal GRAZ-ba ment ottani rendházukba, onnan INSBROCK-ba és csak ott jelentkezett az osztrák rendőrségnél. Onnan ide jött RÓMA-ba és valószínűleg LOUVAIN-ba kerül az ottani egyetemre.

Szabad Európa rádiót ritkán hallgatott, de amennyire eleinte érdekelte az embereket, annyira elfásultak most már és nem hisznek már a MÜNCHEN-i "iérgetésekben".

Az első GENF-i konferencia előtt nagy reményekkel volt mindenki és már észre gondolták az oroszok kivonulását. A családás óriási volt és "YALTA után újra egyszer elárultak minket a nyugatiak" ez volt az emberek lelkében. A mostani GENF-i konferenciában már nem bíztak és csak legyintettek, ha ez szóba került.

Orosz csapatokat Keletdunántulon nem látott, de szerinte a nyugatdunántuli városok tele vannak velük. PAKS-on keresztül vezet az új és igen jó BUDAPEST-PÉCS-i út, ezen látott néha csapatvonulásokat, de megállni PAKS-on soha nem állottak meg.

Új személyazonossági bizonyítványát és katonakönyvét magával hozta. Utóbbiban az van beírva, hogy kiképzetlen, de katonai szolgálatra alkalmas. Foglalkozás: lelkész.